

Otrygghet 1980–2020

Otrygghet 1980–2020

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Avdelningen för befolkning och
välfärd
Solna strandväg 86
171 54 Solna
010-479 50 00

Förfrågningar Anne Danielsen Rackner
010-479 42 66
ulfsilc@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, Otrygghet 1980–2020, Levnadsförhållanden 2021:2.

Insecurity 1980–2020.

Producer Statistics Sweden
Population and Welfare department
Solna strandväg 86
171 54 Solna, Sweden
+4610-479 50 00

Enquiries Anne Danielsen Rackner
+4610-479 42 66
ulfsilc@scb.se

You may copy and otherwise reproduce the contents in this publication.
However, remember to state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, Insecurity 1980–2020.

ISSN:1654-1707(Online)
URN: NBN:SEE:SCB-2021-LEBR2102_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Inledning

SCB:s Undersökningar av levnadsförhållanden (ULF/SILC) är en intervjuundersökning som har gjorts årligen i över 40 år. I undersökningen ställs frågor som belyser olika aspekter av levnadsförhållanden, som till exempel hur man bor, om man har ett jobb, vad man gör på sin fritid och hur man ser på sin hälsa. Syftet med denna rapport är att redovisa resultat från ett frågeblock på temat otrygghet som ingick i undersökningen 2020. Frågorna handlar om oro för ekonomi och arbetslöshet, samt om hot och våld. I rapporten redovisas resultat för år 2020 samt utvecklingen sedan början av 1980-talet. Till rapporten hör även en tabellbilaga som finns tillgänglig i anslutning till rapporten på SCB:s webbplats (www.scb.se/ulf).

Oro för ekonomi och arbetslöshet

I detta avsnitt redovisas resultat från två frågor som rör oro för hushållets ekonomi samt för arbetslöshet. Resultaten visar bland annat att ensamstående med barn oroar sig för hushållets ekonomi i högre grad än andra, och att tidsbegränsat anställda oroar sig för att bli arbetslösa i högre grad än fast anställda.

Oro för hushållets ekonomi

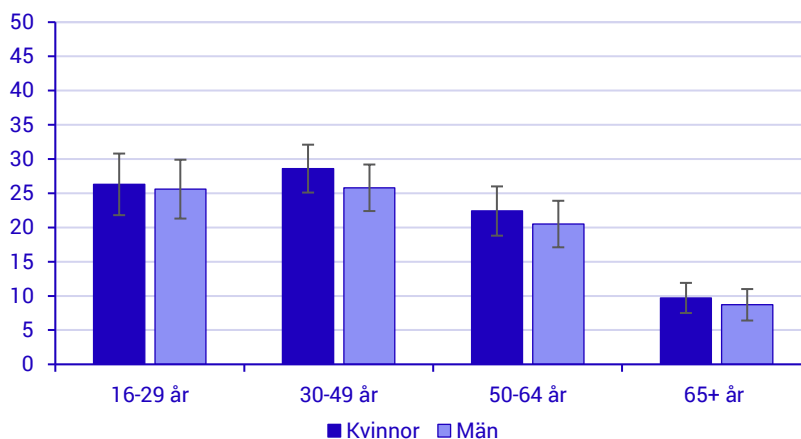
21 procent av Sveriges befolkning 16 år och äldre är oroliga för hur det ska gå med det egna hushållets ekonomi under det närmaste året. Yngre och medelålders oroar sig mer för sin ekonomi än äldre. Till exempel i åldersgruppen 30–49 år är 27 procent oroliga för sin ekonomi, jämfört med 9 procent bland dem som är 65 år eller äldre.

Diagram 1

Andel som oroar sig för hur det ska gå med det egna hushållets ekonomi under det närmaste året, fördelat efter ålder och kön. 2020.

Befolkningen 16 år och äldre.

Procent

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

Sett till hushållstyp är det vanligare att ensamstående med barn oroar sig för sin ekonomi än personer i andra typer av hushåll. 42 procent av dem som har hemmaboende barn och är ensamstående oroar sig för sin ekonomi, vilket till exempel kan jämföras med 25 procent bland dem som har hemmaboende barn och bor med en partner.

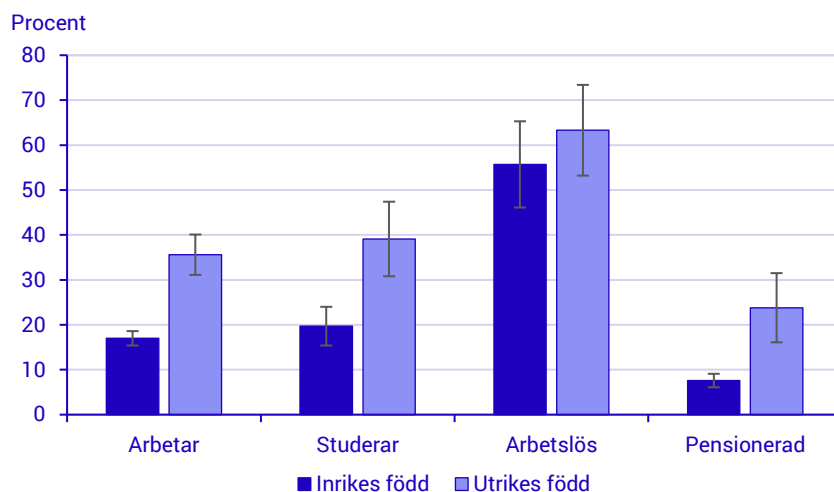
Vid jämförelser mellan personer som har olika huvudsaklig sysselsättning är det särskilt en grupp som sticker ut – arbetslösa. 59 procent av de arbetslösa oroar sig för sin ekonomi, vilket kan jämföras

med 21 procent bland dem som arbetar och 10 procent bland dem som är pensionerade.

Utrikes födda oroar sig för sin ekonomi i högre grad än inrikes födda, och det mönstret kvarstår även när man tittar på olika undergrupper. Till exempel bland dem som har arbete som huvudsaklig sysselsättning är 36 procent av de utrikes födda oroliga för sin ekonomi, jämfört med 17 procent bland inrikes födda. Bland pensionärer är 24 procent av de utrikes födda oroliga, jämfört med 8 procent bland inrikes födda. Bland arbetslösa visar resultaten dock ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan inrikes och utrikes födda.

Diagram 2

Andel som oroar sig för hur det ska gå med det egna hushållets ekonomi under det närmaste året, fördelat efter huvudsaklig sysselsättning och inrikes/utrikes född. 2020. Befolkningen 16 år och äldre.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

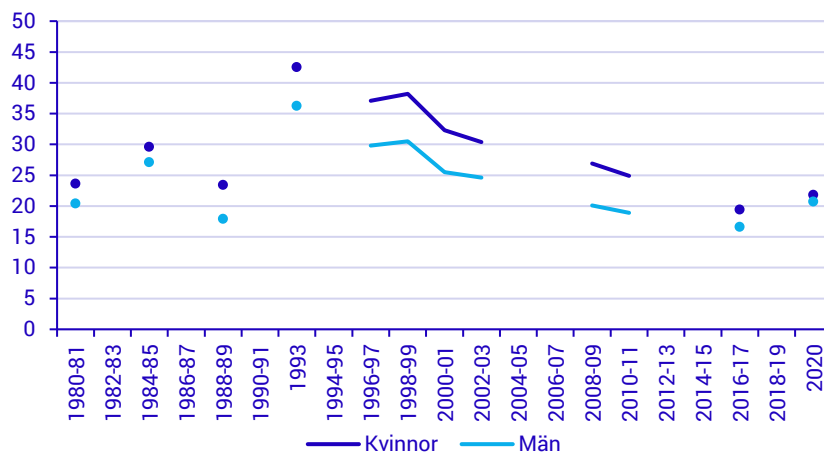
Oron för hushållets ekonomi varierar över tid och följer konjunktrens upp- och nedgångar. Högst andel oroliga uppmättes under krisåren i början av 1990-talet, då 39 procent var oroliga för hur det skulle gå med det egna hushållets ekonomi. Sedan slutet av 1990-talet har andelen oroliga minskat år för år och lägst andel, 18 procent, uppmättes 2016–2017. Vid den senaste mätningen, 2020, hade dock andelen ökat igen, till 21 procent. Utifrån hur frågan är ställd går det inte att veta om denna ökning har med covid-19-pandemin att göra, men det är sannolikt en faktor. I mars 2020 meddelade Världshälsoorganisationen (WHO) att spridningen av covid-19-viruset klassades som en pandemi. Vid det laget hade drygt 10 procent av 2020 års ULE/SILC-intervjuer genomförts, vilket innebär att nästan 90 procent av intervjuerna genomfördes efter WHO:s besked. Merparten av intervjupersonerna har därmed svarat på frågan om oro under pågående pandemi.

Diagram 3

Andel som oroar sig för hur det ska gå med det egna hushållets ekonomi under det närmaste året, fördelat efter kön. 1980–2020.

Befolkningen 16 år och äldre (16–84 år 1980–1987 samt 1990–2001).

Procent

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

Oro för arbetslöshet

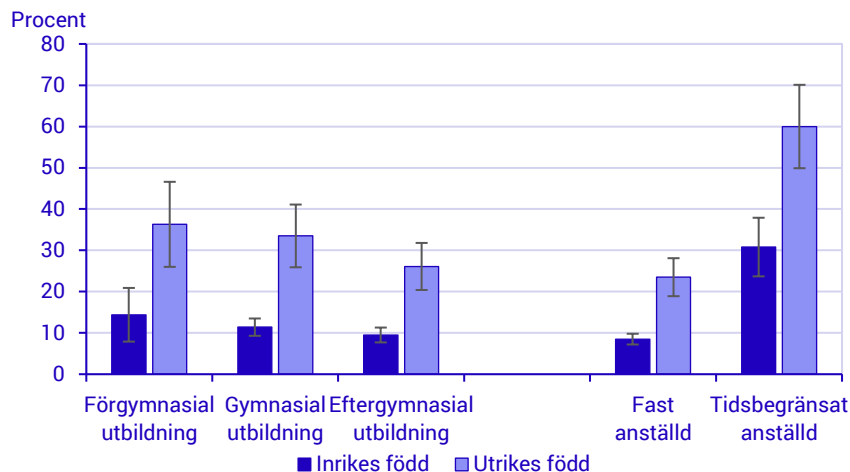
På frågan om man är orolig för att bli arbetslös svarade 15 procent av de förvärvsarbetande i åldern 16–74 år ja år 2020. Oro för arbetslöshet är vanligare i vissa grupper. Till exempel är det vanligare att personer med högst förgymnasial utbildning oroar sig för att bli arbetslösa än övriga. Det är också mycket vanligare att personer med en tidsbegränsad anställning oroar sig för arbetslöshet än att personer med fast anställning gör det, 42 jämfört med 11 procent.

Andelen som oroar sig för arbetslöshet är mycket högre bland utrikes än inrikes födda, 31 jämfört med 11 procent. Detta mönster kvarstår även när man tittar på olika undergrupper. Till exempel bland personer med högst förgymnasial utbildning är 36 procent av de utrikes födda oroliga för arbetslöshet, jämfört med 14 procent bland inrikes födda. Bland personer som har en tidsbegränsad anställning är 60 procent av de utrikes födda oroliga för att bli arbetslösa, jämfört med 31 procent bland inrikes födda.

Diagram 4

Andel som oroar sig för att bli arbetslösa, fördelat efter utbildningsnivå respektive typ av anställning samt inrikes/utrikes född. 2020.

Förvärvsarbetande 16–74 år.

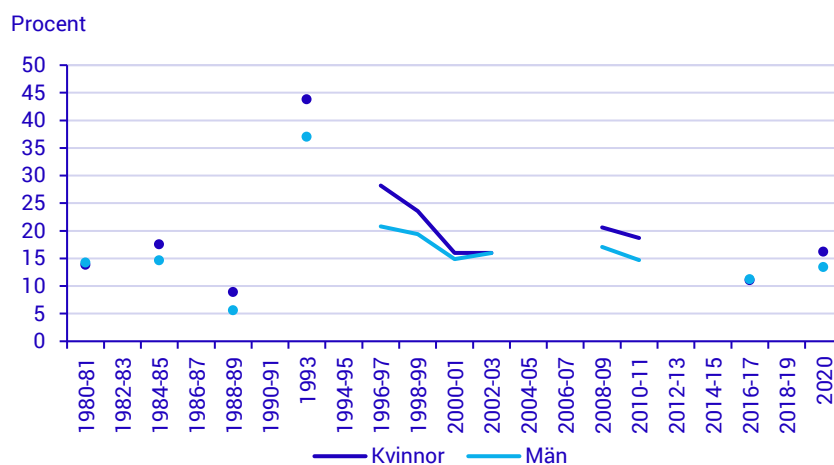
Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

Liksom oron för hushållets ekonomi har oron för arbetslöshet varierat över tid. Lägst andel uppmättes under högkonjunkturen i slutet av 1980-talet, då 7 procent av de förvärvsarbetande var oroliga för att bli arbetslösa. Högst andel oroliga uppmättes under krisåren i början av 1990-talet, 40 procent. Sedan dess har andelen som oroar sig för arbetslöshet minskat och var 2016–2017 nere på 11 procent. Vid den senaste mätningen, 2020, hade dock andelen ökat igen, till 15 procent. Utifrån hur frågan är ställd går det inte att veta om denna ökning har med covid-19-pandemin att göra, men liksom gällande frågan om oro för hushållets ekonomi är det sannolikt att pandemin är en faktor.

Diagram 5

Andel som oroar sig för att bli arbetslösa, fördelat efter kön. 1980–2020.

Förvärvsarbetande 16–74 år.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

Hot och våld

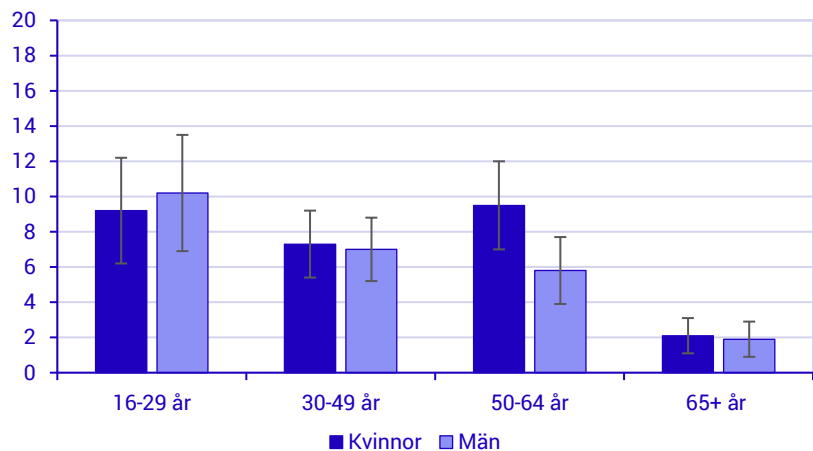
I detta avsnitt redovisas resultat från frågor om utsatthet för hot och våld samt oro för hot och våld. Resultaten visar bland annat att utsatthet för hot och våld i arbetet har ökat sedan 1980-talet. Även andelen som har avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för hot och våld har ökat sedan 1980-talet.

Utsatt för hot eller våld

År 2020 hade 7 procent av Sveriges befolkning 16 år eller äldre någon gång under de senaste 12 månaderna varit utsatta för våld eller hot om våld. Andelen är ungefär densamma bland kvinnor och män. Sett till ålder är det vanligare att yngre och medelålders utsätts för hot eller våld.

Diagram 6
Andel som varit utsatta för hot eller våld någon gång under de senaste 12 månaderna, fördelat efter ålder och kön. 2020.
Befolkningen 16 år och äldre.

Procent

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

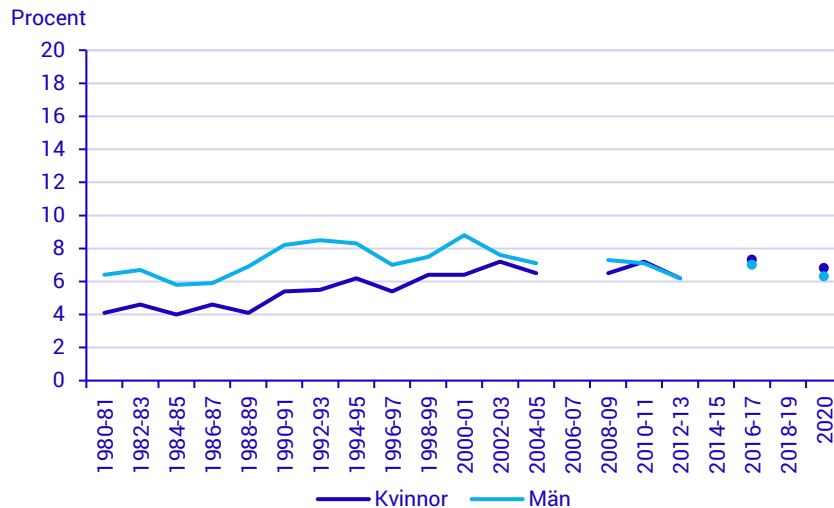
Jämförelse över tid visar att andelen kvinnor som har varit utsatta för hot eller våld har ökat från 4 procent 1980–1981 till 7 procent 2020. Bland män var andelen 6 procent både i början av 1980-talet och 2020. Andelen män som har utsatts för hot eller våld har dock varierat något över tid, till exempel var den uppe i 9 procent i början av 2000-talet.

Diagram 7

Andel som varit utsatta för hot eller våld någon gång under de senaste 12 månaderna, fördelat efter kön. 1980–2020.

Befolkningen 16 år och äldre (16–84 år 1980–1987 samt 1990–2001).

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

Var ägde händelsen rum?

De personer som har varit utsatta för hot eller våld får en fråga om var händelsen ägde rum. Resultaten visar att 3 procent av befolkningen 16 år eller äldre har varit utsatta för hot eller våld på allmän plats, 1 procent har varit utsatta för hot eller våld i en bostad och 1 procent har varit utsatta för hot via telefon eller Internet. Bland dem som arbetar har 4 procent varit utsatta för hot eller våld i arbetet. Andelarna är ungefär desamma bland kvinnor och män, förutom när det gäller utsatthet för hot och våld på allmän plats som är vanligare bland män.

Jämförelse över tid visar att andelen som har varit utsatta för hot eller våld i arbetet har ökat från 2 procent i början av 1980-talet till 4 procent 2020. Ökningen gäller både kvinnor och män. För övriga indikatorer som handlar om var händelsen ägde rum visar resultaten ingen statistiskt säkerställd förändring över tid. Resultaten indikerar därmed att det framför allt är arbetsrelaterat hot och våld som står bakom ökningen av utsattheten för hot och våld.

Avstå från att gå ut på kvällen

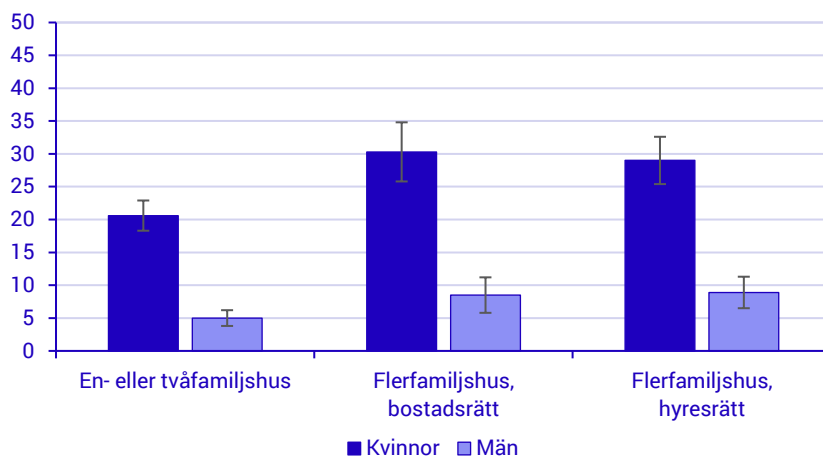
År 2020 hade 16 procent av befolkningen 16 år eller äldre någon gång under de senaste 12 månaderna avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att bli överfallen eller hotad. Det är mer än tre gånger så vanligt att kvinnor avstår från att gå ut än att män gör det, 25 jämfört med 7 procent. Det finns också skillnader när det gäller olika typer av bostäder. Bland personer som bor i flerfamiljshus har 19 procent avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för hot eller våld, jämfört med 13 procent bland dem som bor i en- eller tvåfamiljshus.

Diagram 8

Andel som avstått från att gå ut på kvällen p.g.a. oro för hot eller våld någon gång under de senaste 12 månaderna, fördelat efter typ av bostad och kön. 2020.

Befolkningen 16 år och äldre.

Procent

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

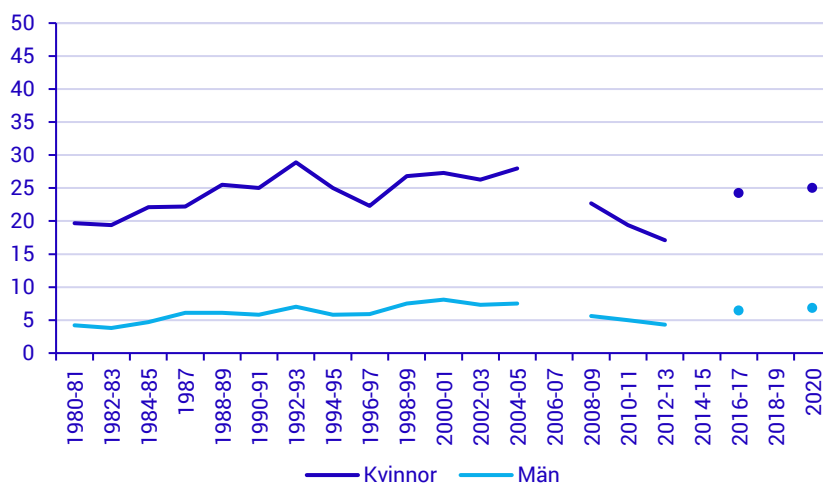
Jämförelse över tid visar att andelen som har avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för hot eller våld har ökat från 12 procent i början av 1980-talet till 16 procent 2020. Ökningen gäller både kvinnor och män. Andelen har varierat över tid och var till exempel uppe i 18 procent 1992–1993 och nere i 11 procent 2012–2013.

Diagram 9

Andel som avstått från att gå ut på kvällen p.g.a. oro för hot eller våld någon gång under de senaste 12 månaderna, fördelat efter kön. 1980–2020.

Befolkningen 16 år och äldre (16–84 år 1980–1987 samt 1990–2001).

Procent

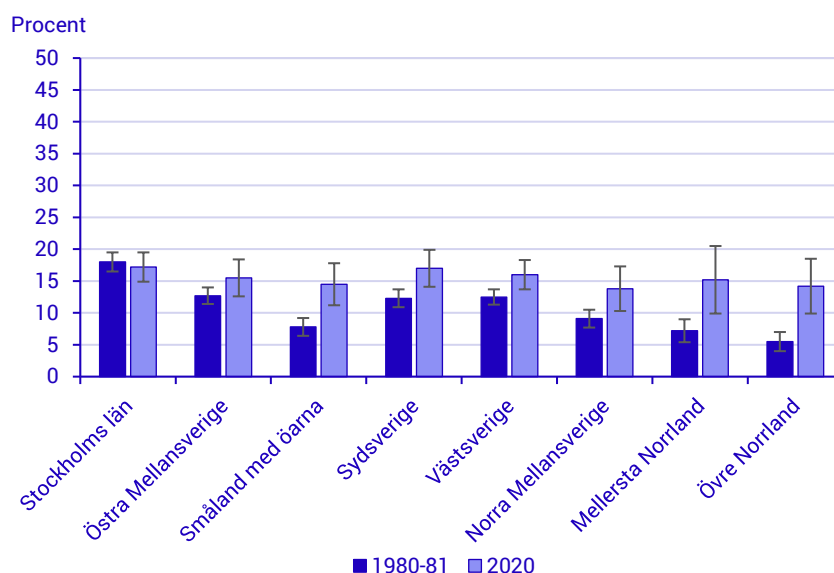
Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

På 1980-talet var det vanligare att äldre än yngre avstod från att gå ut på kvällen på grund av oro för hot eller våld. Över tid har andelen minskat bland äldre och ökat bland yngre, och år 2020 visar resultaten inte längre någon statistiskt säkerställd skillnad mellan de olika åldersgrupperna.

Även på regional nivå har det skett förändringar över tid när det gäller otrygghet. 1980–1981 hade Stockholms län den högsta andelen som avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för hot eller våld, 18 procent. Över tid har andelen ökat i flera andra regioner, medan Stockholms län är kvar på ungefär samma nivå, och år 2020 visar resultaten inte längre några statistiskt säkerställda skillnader mellan de olika regionerna.

Diagram 10

Andel som avstått från att gå ut på kvällen p.g.a. oro för hot eller våld någon gång under de senaste 12 månaderna, fördelat efter region enligt NUTS2. 1980–1981 samt 2020. Befolkningen 16 år och äldre (16–84 år 1980–1981).

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden.

En jämförelse med Nationella Trygghetsundersökningen

Frågor om otrygghet ställs även i Brottsförebyggande rådets Nationella trygghetsundersökning (NTU). Frågeställningarna ser olika ut i NTU respektive ULF/SILC, men båda undersökningarna visar att andelen otrygga är mycket högre bland kvinnor än bland män. Båda undersökningarna visar dessutom en viss ökning i otryggheten under de senaste åren. I ULF/SILC ökade andelen som avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att bli överfallen eller hotad från 11 procent 2012–2013 till 16 procent 2020. I NTU ökade andelen som känner sig

mycket eller ganska otrygga när de går ut ensamma sent en kväll i sitt eget bostadsområde från 21 procent 2013 till 30 procent 2020.¹

---

¹ [Nationella trygghetsundersökningen 2020 - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](https://www.bra.se/trygghetsundersokningen-2020).

Avslutande kommentarer

Undersökningarna av levnadsförhållanden har unikt långa tidsserier, som i många fall sträcker sig ända tillbaka till början av 1980-talet. Otrygghet är ett av de frågeområden i undersökningen som har sådana långa tidsserier, och vi kan därmed ge en övergripande bild av hur otryggheten har utvecklats under de senaste 40 åren. Vi kan till exempel se hur den svenska befolkningens oro för sin ekonomi och oro för att bli arbetslösa varierar med konjunkturers upp- och nedgång. Högst andel oroliga uppmättes under krisåren i början av 1990-talet, varefter oron har minskat år för år. Vid senaste mätningen, 2020, hade dock andelen oroliga ökat igen, vilket sannolikt har en koppling till covid-19-pandemin som pågick under 2020.

Resultaten visar vidare att utsattheten för hot och våld har ökat sedan början av 1980-talet, och att det framför allt verkar handla om en ökad utsatthet i arbetet. Slutligen ser vi en ökad andel som har avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för hot eller våld. Här har fördelningen mellan olika grupper förändrats över tid. Till exempel har andelen som har avstått från att gå ut ökat bland yngre och minskat bland äldre.

Definitioner av indikatorer

Nedan följer definitioner av de indikatorer som rapporten baseras på.

Oro för hushållets ekonomi

Personer som har svarat ja på följande fråga:

Är du orolig för hur det ska gå med din/hushållets ekonomi under det närmaste året?

Oro för att bli arbetslös

Personer som har svarat ja på följande fråga:

Är du orolig för att du ska bli arbetslös?

Utsatt för hot eller våld

Personer som har svarat ja på någon av följande frågor:

Har du under de senaste 12 månaderna varit utsatt för ....

... våld som ledde till sådana skador att du var tvungen att söka sjukvård eller tandvård?

... våld som inte krävde sjukvård eller tandvård?

... hot om våld eller andra hotelser som var så allvarliga att du blev rädd?

Hot och våld – var ägde händelsen rum?

De som har svarat ja på någon av frågorna om hot och våld ovan får en fråga om var händelsen ägde rum. Resultaten redovisas i följande kategorier: **Allmän plats** (tåg, buss, tunnelbana eller -station, restaurang, dansställe, folkpark eller annat nöjesställe, gata, torg eller annan allmän plats), **bostad** (egna bostaden eller annans bostad), **telefon/Internet** respektive **arbetet**.

Avstått från att gå ut på kvällen

Personer som har svarat ja på följande fråga:

Har du någon gång under de senaste 12 månaderna avstått från att ge dig ut på kvällen av oro för att bli överfallen eller på annat sätt hotad?

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.